

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία

Το κοινωνικό κλίμα στην Αυστραλία από τα τέλη της δεκαετίας του 1930 μέχρι και τη δεκαετία του 1950

Η πολιτικοποίησή του Δούκα, γίνεται λοιπόν σε μια εποχή δύσκολη για όποιον και όποια προσέγγιζε την αριστερά, και ειδικά για τους μη βρετανούς μετανάστες. Οι αρχές τους έθεταν πάσης φύσης εμπόδια για να μην λάβουν την αυστραλιανή ιθαγένεια. Τους κατέτασσαν στην κατηγορία του «ξένου» και με τον εκφοβισμό της απέλασης, τους απέτρεπαν από την πολιτική δραστηριότητα και διεκδίκηση δικαιωμάτων. Ήταν η εποχή που το παροικιακό κατεστημένο των ελλήνων ιδιοκτητών εστιατορίων του Σίδνεϊ, συνεργαζόμενο με τους ιδιοκτήτες της εφημερίδας Πανελλήνιο Κήρυκα και Εθνικό Βήμα, ακόμα με τον Έλληνα πρόξενο, την εκκλησία και την αστυνομία, κατέτρεξαν και τελικά εξόντωσαν τον Έλληνα συνδικαλιστή που έκανε προσπάθεια να οργανώσει τους υπαλλήλους τους. Εκατοντάδες ήταν οι ακτιβιστές μετανάστες που δεινοπάθησαν από το γραφείο Μετανάστευσης και το ASIO.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Steve Pappas, ο οποίος ήταν μέλος του Πλάτωνα της Αδελαΐδας, και που από το 1929 μέχρι το 1972 του στέρψαν την υπηκοότητα με αποτέλεσμα να μην έχει δικαιώματα στις κοινωνικές υπηρεσίες και να χάσει την σύνταξη του την οποία εδικαιούτο από το 1964. Ακόμα γνωστή είναι η περίπτωση του Καθηγητή ιστορικού Μιχάλη Τσουνή, που από το 1940 μέχρι και το 1952, του αρνήθηκαν την υπηκοότητα με αποτέλεσμα να στερείται σύμφωνα με τη νομοθεσία να ψηφίζει, να κατέχει θέση εργασίας στο δημόσιο, ακόμα και περιουσιακών στοιχείων. (Zangalis, Migrant Workers and Ethnic Communities, 2009).

Η περίοδος του ψυχρού πολέμου στην Αυστραλία ήταν τόσο καταπιεστική όσο και στην Αμερική. Οι άνθρωποι σταματούσαν να αυτοαποκαλούνται σοσιαλιστές δημόσια, από το φόβο μην καταδοθούν και χάσουν την εργασία τους. Η αυστραλιανή μυστική υπηρεσία πληροφοριών είχε αναλάβει πλήρη δράση. Διαβατήρια κατάσχονταν, πολιτικοί και απλοί πολίτες παρακολουθούνταν, και οι οδηγοί κρατικών αυτοκινήτων ενθαρρύνονταν να καταγγέλλουν κάθε κίνηση των δημόσιων υπαλλήλων. Εκατοντάδες επαγγελματίες έχασαν την δουλειά

Πίνακας του George Bell που απεικονίζει τον ζωγράφο James Quinn

τους κάτω από το καθεστώς τρομοκρατίας που είχε επιβάλει ο Menzies. Ήταν ένα καθεστώς τρόμου, το οποίο άφησε βαθιά ίχνη στην Αυστραλιανή κοινωνία.

Η αστυνομοκρατία που είχε επιβληθεί τότε, δεν σταματούσε στους ακτιβιστές και κάθε άλλο προοδευτικό Αυστραλό πολίτη. Επεκτεινόταν και προς τους καλλιτέχνες και συγγραφείς και στα έργα τέχνης, που ξέφευγαν από τα αποδεκτά πλαίσια. Είπαμε ήδη πως, με το τέλος της οικονομικής κρίσης και κυρίως με το ξέσπασμα του πολέμου είχαμε μια καλλιτεχνική εξέγερση, η οποία αντανάκλασε ευρύτερη στροφή κατά των καθιερωμένων αξιών με ψυχολογικές, κοινωνικές και πολιτικές πλευρές. Οι νέες γενιές καλλιτεχνών διαπίστωναν, ότι το παλιό όνειρο μιας ειδυλλιακής ζωής ήταν ανεδαφικό με την πραγματικότητα της κοινωνίας τους. Έτσι ενώ τα παλιά ιδεώδη όπως οι Streeton, Heysen και Gruner, συνέχιζαν να προμηθεύουν τους αυστραλούς με εικόνες ηρωικής και αρκαδικής ειδυλλιακότητας που είχαν συνηθίσει να αγαπούν, μέσα στην οποία ούτε τραγικότητα, ούτε κανένα σκοτεινό πάθος εισερχότανε, οι νέες γενιές καλλιτεχνών επέσπραν την μνήμη του συντηρητικού κατεστημένου, γιατί εκφράσανε τη συμμετοχή τους στα πεπραγμένα της ζωής, αλλάζοντας θεματογραφία και στυλ γραφής, ενώ παίρνανε και ενεργό μέρος στους πολιτικούς αγώνες. Ντανταϊστές, εξπρεσιονιστές, σουρεαλιστές και σοσιαλιστές ρεαλιστές, αποτέλεσαν κατηγορίες καλλιτεχνών που το κατεστημένο επιδίωξε

να κρατήσει μακριά από κάθε επιρροή μέσα στην κοινωνία.

Ο Menzies, όπως είπαμε στο πρώτο μέρος, καθώς χρημάτισε υπουργός δικαιοσύνης στην κυβέρνηση του Lyons προπολεμικά και αργότερα πρωθυπουργός, τέθηκε επικεφαλής των προσπαθειών για να κρατηθούν οι μοντέρνοι στο περιθώριο με την ίδρυση της Αυστραλιανής Ακαδημίας των Τεχνών. Η κίνηση προκάλεσε την αντίδραση των νέων καλλιτεχνών οι οποίοι ίδρυσαν το 1936 στη Μελβούρνη, τον οργανισμό «The Contemporary Art Society» και κατηγόρησαν την Ακαδημία δια στόματος George Bell, από την εφημερίδα The Herald της Μελβούρνης το 1937, πως «στη φύση της τέχνης είναι να εξελίσσεται, ενώ της Ακαδημίας να τυποποιεί». «Ακαδημία», έγραφε ο Bell, «είναι συντηρητική στην ουσία της γιατί πατρώνει τη γνώση που αποκτήθηκε δια της εμπειρίας. Κάθε αξιολόγος καλλιτέχνης υπήρξε πνεύμα πειραματισμού και όχι μίμησης». Στην αντίδραση των καλλιτεχνών που εκδηλώθηκε παντοιοτρόπως, απάντησε σύσσωμος ο συντηρητικός κόσμος από τον Menzies μέχρι τους διευθυντές των εθνικών συλλογών, οι οποίοι κατάγγελλαν την τέχνη των μοντερνιστών ως «βρώμικη», διότι κατά την άποψή τους, κατέστρεφε τα χριστιανικά θεμέλια της κοινωνίας, καθότι έπαυε να απεικονίζει την αστική τάξη, ενώ αντίθετα αναδείκνυε εικόνες κοινωνικής εξαθλίωσης, θλίψης και αγωνίας!

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Η περίοδος του ψυχρού πολέμου στην Αυστραλία ήταν τόσο καταπιεστική όσο και στην Αμερική. Οι άνθρωποι σταματούσαν να αυτοαποκαλούνται σοσιαλιστές δημόσια, από το φόβο μην καταδοθούν και χάσουν την εργασία τους.